

स्याङ्जा जिल्लाको वालिङ नगरपालिकामा प्रचलित लोकगीतको अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा समाजशास्त्र
सङ्काय अन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभाग
स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको दशौं
पत्रको प्रयोजनका लागि
प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी
विष्णुदेवी पंगेनी
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
कीर्तिपुर, काठमाडौं
२०७६

शोधनिर्देशकको सिफारिस

स्याङ्जा जिल्लाको वालिङ नगरपालिकामा प्रचलित लोकगीतको अध्ययन शीर्षकको शोधपत्र यस विभागका स्नातकोत्तर तह, दोस्रो वर्षकी छात्रा विष्णुदेवी पंगेनीले मेरो निर्देशनमा तयार पार्नु भएको हो । शोधार्थीले तयार गरेको यस शोधकार्यबाट म सन्तुष्ट छु र यसको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि नेपाली केन्द्रीय विभाग समक्ष सिफारिस गर्दछु ।

प्रा.डा. कृष्णप्रसाद घिमिरे
नेपाली केन्द्रीयविभाग
त्रि.वि., कीर्तिपुर
काठमाडौँ

मिति २०७६/०४/१९

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय
नेपाली केन्द्रीय विभाग
कीर्तिपुर, काठमाडौं

स्वीकृतिपत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय अन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभागकी छात्रा विष्णुदेवी पंगेनीले स्नातकोत्तर तह, दोस्रो वर्ष दसौँपत्रको प्रयोजनका लागि तयार पार्नु भएकाे स्याङ्जा जिल्लाको वालिङ नगरपालिकामा प्रचलित लोकगीतको अध्ययन शीर्षक शोधपत्र आवश्यक मूल्याङ्कन गरि स्वीकृत गरिएको छ ।

शोध मूल्याङ्कन समिति

हस्ताक्षर

१	सह प्रा.डा. गोविन्द प्रसाद शर्मा
सहायक डीन/संयोजक	
२.	प्रा.डा. खगेन्द्रप्रसाद लुइटेल्
(बाह्य परीक्षक)	
३.	प्रा.डा. कृष्णप्रसाद घिमिरे
(शोधनिर्देशक)	

मिति : २०७६/०४/२२

कृतज्ञताज्ञापन

“स्याङ्जा जिल्लाको वालिङ नगरपालिकामा प्रचलित लोकगीतको अध्ययन”शीर्षकमा यो शोधपत्र नेपाली विषयको स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्षको दसौं पत्रको प्रयोजनका लागि आदरणीय गुरु प्रा.डा. कृष्णप्रसाद घिमिरेको निर्देशनमा तयार पारेको हुँ । शोधपत्र तयारीको क्रममा आवश्यक सल्लाह, सुझाव, सन्दर्भ सामग्री उचितमार्ग निर्देशन दिनु भई पूर्ण रूपमा सहयोग गरिदिनु हुने आदरणीय गुरुप्रति म हृदयतःआभार कृतज्ञता प्रकट गर्दछु । साथै शोधपत्रको प्रस्तावलाई स्वीकृत गर्ने नेपाली केन्द्रीय विभाग तथा शोधपत्र तयार पार्ने क्रममा आवश्यक सल्लाह सुझाव दिई हौसला बढाउने त्रि.वि. केन्द्रीय विभागका सम्पूर्ण गुरु तथा गुरुआमा प्रति पनि आभारी छु । प्रस्तुत शोधपत्रको सामग्री सङ्कलनका निमित्त पुस्तक, पत्रपत्रिका उपलब्ध गराई सहयोग पुर्याउने त्रि.वि. केन्द्रीय पुस्तकालयका सम्पूर्ण महानुभाव तथा आङ्गनो लेख रचना उपलब्ध गराई सहयोग पुर्याउने सम्पूर्ण लेखक तथा सहयोगी प्रति म हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

स्याङ्जा जिल्लाको वालिङ नगरपालिकाका लोकगीतहरूको सङ्कलन, गायन, लिपिवद्ध गर्ने कार्यमा आवश्यक सहयोग पुर्याउनु हुने सम्पूर्ण वालिङ नगरबासी, बाबा-आमा, दाजु-भाइ, दिदी-बहिनी, कलाकार गायक विद्वान् महानुभाव प्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

विविध समस्याहरूसँग जुध्दै मलाई यस धर्तीमा जन्मदिइ पढ्न पठाउने सधैँ छोराछोरीको उज्ज्वल भविष्य देख्न चाहने पुजनीय पिता स्व. घनालाल पंगेनी र माता खगीसरा पंगेनी तथा मेरो अध्ययनलाई सहयोग गर्ने सम्पूर्ण मेरो परिवारजन प्रति सदैव ऋणी छु ।

यस शोधपत्रलाई छिटो छरितो शुद्धसँग टड्कण गर्न सहयोग गरिदिने टाइपजोन कम्प्युटर सेवा पुतली सडकप्रति पनि कुतज्ञ छु ।

अन्तमा प्रस्तुत शोधपत्रको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि त्रिभुवन विश्वविद्यालय नेपाली केन्द्रीय विभाग समक्ष प्रस्तुत गर्दछु ।

शैक्षिक सत्र : २०६६/०६७
क्रमाङ्क : २८२४३१
मिति : २०७६/०४/१४

विष्णु देवी पंगेनी
नेपाली केन्द्रीय विभाग
मानविकी तथा समाजशास्त्र सङ्काय

विषयसूची

पृष्ठ

सिफारिस पत्र
कृतज्ञतापत्र
विषयसूची

परिच्छेद एक

शोध परिचय

१.१	विषय परिचय	१
१.२	समस्याकथन	२
१.३	शोधकार्यको उद्देश्यहरू	२
१.४	पूर्वकार्यको समीक्षा	२
१.५	शोधकार्यको औचित्य	४
१.६	शोधकार्यको सीमाङ्कन	५
	१.६.१ शोधकार्यको क्षेत्र	५
	१.६.२ शोधकार्यको विषय	५
१.७	शोधविधि	५
१.८	सामग्री सङ्कलनविधि	५
१.९	शोधपत्रको रूपरेखा	६

परिच्छेददुई

स्याङ्जावालिङ नगरपालिकाको परिचय

२.१	परिचय	७
२.२	जनसङ्ख्या	९
२.३	जातजाति	१०
२.४	धर्म-संस्कृति तथा लोकगीत	११
२.६	नदी तथा खोला नाला	११

२.५	पर्यटकीय स्थलहरू	१२
२.७	निष्कर्ष	१२

परिचछेदतीन

स्याङ्जा जिल्लाको बालिङ नगरपालिकामा प्रचलित लोकगीतको सङ्कलन

३.१	विषय परिचय	१३
३.२	संस्कार गीत	१३
	३.२.१ मगल गीत	१३
	३.२.२ रत्यौली गीत	१५
३.३	ऋतुकालीन पर्वगीत	१६
	३.३.१ तीजका गीत	१६
	३.३.२ मालसिरी गीत	१७
	३.३.३ देउसी/भैलो गीत	१७
	३.३.४ मारुनी	२०
३.४	ऋतुकालीन कर्मगीत	२१
	३.४.१ असारे गीत	२१
	३.४.२ विविध कर्मगीत	२३
३.५	धार्मिक गीतहरू	२४
	३.५.१ आरती	२४
	३.५.२ भजन	२५
३.६	बाह्रमासे गीत	२६
	३.६.१ गोठाले गीत	२६
	३.६.२ बाल गीत	२९
	३.६.३ दोहोरी गीत	३१
	३.६.४ सालैजो गीत	३४
	३.६.५ विविध भाकाका गीत	३५
	३.६.५.१ दोहोरी गीत	३५
	३.६.५.२ कौरा गीत	३६

	३.६.५.३ आँधिखोले रोइला	३७
३.७	निष्कर्ष	३८

परिच्छेदचार

स्याङ्जा वालिङ नगरपालिकामा प्रचलित लोकगीतको वर्गीकरण र विश्लेषण

४.१	परिचय	३९
	४.१.१ संस्कार गीत	४३
	४.१.२ ऋतुकालीन पर्वगीत	४३
	४.१.३ श्रमगीत-कर्मगीत	४६
	४.१.४ धार्मिक गीत	४७
	४.१.५ बाह्रमासे गीत	४७
	४.१.६ निष्कर्ष	४८
४.२	लोकगीतको विशेषता	४८
	४.२.१ अज्ञात रचयिता	४९
	४.२.२ मौलिकता र सरलता	५०
	४.२.३ मौखिक परम्परा र गीतशीलता	५०
	४.२.४ स्वच्छन्दता	५०
	४.२.५ सामूहिक भावभूमि	५०
	४.२.६ कथन विविधता	५१
	४.२.७ सहजता र स्वाभाविकता	५१
	४.२.८ प्रकृति चित्रण	५१
	४.२.९ प्रश्नोत्तर प्रवृत्ति	५२
	४.२.१० स्थान र भाषिकाको प्रयोग	५२
	४.२.११ निष्कर्ष	५२

परिच्छेदपाँच
सारांश तथा निष्कर्ष

५.१	सारांश	५४
५.२	निष्कर्ष	५५
	सन्दर्भ सामग्रीसूची	५९